

KULTÚRA

ROČNÍK XVIII. – č. 5

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

4. MARCA 2015

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0911 286 452 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €

Keď sa opäť priblížila zima a na zem padal sneh ako popolec; prosila som - zmiluj sa nad nami, Bože, ktorý nás požehnávaš životom samotným. Z Teba ako z prameňa tryská na svet všetko stvorenie, rastliny cítiace bolesť a radujúce sa v nesmiernom šťastí, keď sú dlhé ruky stromov obsypané kvetmi a lupene azda ani netušia, že v sebe nosia život. Tvojou iskrou ako znamením života sú poznačené zvieratá, to nepreberné množstvo tvarov a vzorov živočíšnej ríše. Chvália Ťa nevedome, no predsa celým životom. A my sa len s údivom dívame na to, čo je to plachosť a čo skrotenie, keď si nám zveril dar rozumu a lásky - a keď sa kúsok z nej preleje hoci aj na túlavé psy, skrotnú a odrazu je v nich čosi z človeka.

A keď sa dívam na myriady tvarov stvorenstva - na vrabce do tvarov ako hlinené píšťalky dávnych národov... A keď sa dívam na klasy zrna a pšenice podobné dlhým vrkočom dievčenských vlasov... A keď sa dívam sama na seba - na vlastné ruky, ktoré si stvoril. Ktoré si poznal ešte pred počatím a vložil do matkinho lona, ktoré si viedol k rastu, tvaroval im prsty a presne určil telu dokedy má rásť, odkedy starnúť a dávno ho už vidíš uložené v hĺbinách zeme... Vtedy sa mi zdá byť až nemožné, že tento človek, prach, Ťa smie milovať.

Čo to dnes vidíme, Bože. Pred očami sa mi mihá krajina. A je to krajina posledných čias. Ako keď sa za obzorom stráca loď a my postupne vidíme už len jej v diaľke zanikajúci stožiar - takto dnes zachytávame už len posledné desaťročia Európy, ktorá ešte trvá, no fakticky už nie je. Ešte vidíme posledné stopy ušľachtilosti a cti. Starú morálku, lásku k predkom, schopnosť obetovať sa pre druhého a vôľu mať deti v Európe, ktorá zomiera na svoju vlastnú starobu. Ešte sa pred nami ako veľryby, čo sa vynoria z hladín, aby sa potom s hrmotom nenávratne ponorili do hĺbok mora; objavujú záblesky posledných inštitúcií. Právny poriadok, ktorý ešte čosi drží. Náznaky spravodlivosti a dobra, náznaky štátnych suverenít a ochrany ľudského života, keď sa predsalen ako labutia pieseň ozvú prerušovane na rôznych stranách kontinentu demonštrácie za ochranu nenarodených životov či za tradičné manželstvo. Ešte sa kdesi ozýva volanie po monarchii, volanie po cti človeka. Volanie po ľudskej bytosti, akou bol kráľ Dávid - slobodný, čo vedel, že má Hospodina nad sebou a nepriateľov okolo seba. A znejú labutie piesne vyzývajúce zanikajúcu Európu k bázni pred Bohom, k láske k Cirkvi, k opätovnému uznaniu Božieho Syna v jeho majestáte, na ktorý veriaci zabudli v úsmevných spoločenstvách, keď obraz Boha vymenili za obraz človeka.

Snímka: Archív redakcie

Popolec

A v tomto celom skrúsení, ku ktorému pozýva pôstna doba... A v tomto pokání, ktoré držia poslední verní rytieri Európy... V týchto zábleskoch posledných dní starých čias, posledných dní usporiadania štátov, keď stačí iba malý pohyb - ako ťuknutie do kociek domina a vojna sa spustí nebadane a isto ako jarný dážď... V týchto ťažkých časoch okrem ľudského strachu a malichernosti; narastá na miestach, kam veje Duch; opätovne i láska ku Kristovi.

Bože, život je iba okamih. A jediné, čo v ňom zostáva, je dobro. A všetko bohatstvo nahromadené v bankách, a všetka sláva, všetky významné posty, o ktorých zaslúženosti bol človek presvedčený a ktorými chcel ovenčiť sám seba... Všetko sa rozpadá na prach za tichého ohýbania sa poľných tráv vo vetre. V tichých otázkach, čo je to vlastne večnosť. Keď sa tí, čo boli mladí a silní, menia na starcov vyradených z prúdu života. Keď ich tak, ako oni odvrhli svojich

otcov, vyhlásia za nepotrebných vlastné deti. A keď tí, čo všetko mali, nemajú nič. Keď sa od človeka ako od Jób odvracajú priatelia a z duše miznú stáda ovečiek radosti.

Pane, aj hviezdy sú iba prach. Podobné popolcu sviačia nad čelom našej zeme. Posypal si nimi vlasy nebeskej klenby - akoby sa dnes pokajala celá krajina. A aká nádhera - ani anjeli nemôžu to, čo my - byť Tvojím milovaným človekom a chváliť Ťa zmyslami a smrteľným bytím. A aká hanba - ani najnepatrnejšie zvieratá nerobia to, čo my - keď Ťa urážame a keď sa nenávidíme a využívame navzájom.

Chceli sme povedať - poď, Bože, do stredu našich životov; lebo tak je to dôstojné a správne. No miesto toho sa mnohí snažia byť čo najďalej od Teba a Cirkvi. Ba i mnohí služobníci Cirkvi neveravia „Ježišu, v Tebe, s Tebou a pre Teba“ - lež: „Ježišu, od Teba.“ Preč, ako

raz už ktosi vyslovil: „Preč od Ríma.“ Preč od križa, preč od Cirkvi katolíckej. Preč, čo najrýchlejšie preč, do náručia ľudskej slobody, svojvôle a úpadku.

A tak si v tajomných dňoch pôstu, in Quadagesima, opakujeme pieseň popola. Chce sa nám ďakovať za bolesť a dúfať v ňu ako v liek, ktorý očisťuje. Ktorý nás zbavuje pýchy, ukazuje nám sestru smrť. A v druhých ľudoch opäť uvidíme brata. Sme to my, kto bol Judášom, čo Ťa zradil. Kto bol Petrom, čo Ťa zaprel. Kto bol Tomášom, kto sa pre svetlo modernej spoločnosti či vedy tak veľmi potreboval dotknúť Tvojich rán ako Tomáš. Ježišu, daj, aby sme boli i Pavlami bičovanými za Teba. Pane, daj, aby sme ako svätý kráľ Ľudovít Francúzsky umierali s Tebou na perách. A Tebe zasvätili svoj život ako svätý Tomáš Akvinský.

V pôste, v ktorom Ťa ani nevieme nasledovať, zmiluj sa nad nami. Pane, pamätaj na nás, na svoj popol, až pošleš oheň na tento svet. A ako vidíme možné záblesky posledných rokov Európy, vidíme i záblesky večného života. O ten prosíme. Ako o biele plátna oslávených tiel. Veď kúsok bieloby nosíme v sebe aj my - popol. My prach, čo sa - hoci sám hriešny - predsa dvíha zvrátený vo vetre k nebesám.

KATARÍNA DŽUNKOVÁ

L'udom sa prezentujú vojny ako boj dobra so zlom. Samozrejme, obe strany boja sa identifikujú s dobrom a protivníka označujú za zlo. Ak by sme sa teda pozerali na konflikt z boku, museli by sme akceptovať, že buď medzi sebou bojujú dve dobrá, alebo sa navzájom zabíjajú dve zlá.

Takéto čosi však nie je mysliteľné. Niektorí musí byť v konflikte agresorom a niektorí sa musí voči agresii brániť. Isteže, aj tu si chytrosť propagandy poradila: Najlepšia obrana je útok! Značí to, že rastúcu hospodársku, vojenskú a aj mravnú silu oponenta začneme chápať ako hrozbu, a preto sa ich pokúsime rozložiť alebo úplne potlačiť takpovediac preventívne.

Všetci si dobre pamätáme unikátny havlovský výrok o „humanitárnom bombardovaní“ Ju-

O humanizme

TEODOR KRIŽKA

hoslávie. V tomto významovom protirečení je zhrnutá celá bieda súčasnej inteligencie a svetových politických elit. Kapitulačiou komunizmu sovietskeho typu stratila totiž západná mocenská elita mravné oprávnenie na rozširovanie svojho vplyvu. Musela si preto vymyslieť nový pojmový aparát, ktorý by pred verejnosťou dajako vysvetlil, ak už nie ospravedlnil fakt, že agresia sa začína chápať ako blahodarný jav.

Nakoniec nič nové pod slnkom. Keď istý humanista pred rokmi písal proti mne dokonca list prezidentovi Gašparovičovi, označil moju víziu kontrarevolúcie ducha a lásky za hrozbu revízie výsledku Francúzskej revolúcie, matky všetkého ľudského blaha a pokroku. V prezidentskej kancelárii sa tak naľakali, až sa rozhodli dotyčného súdruha humanistu telefonicky ubezpečiť, že na moje výroky nemajú nijaký dosah, keďže sedemnáť rokov nie som pracovníkom Kancelárie prezidenta SR.

Dotyčný humanista sa ešte vyjadril v tom zmysle, že Francúzska revolúcia sa mala rozšíriť aj na islamské krajiny, a bol by dnes pokoj! Teda už pred viac ako dvesto rokmi nemali byť povraždené iba stovky tisíc katolíkov, ale aj moslimov. Hľa, humanizmus a jeho pravá tvár! Stará známa humanistická téza, vyslovená napr. Belinským, s ktorou tak dôsledne bojoval Dostojevský! Pre Belinského totiž smrť desaťtisícov bola blaho pre státisíce, a Dostojevský mu oponoval slovami, že šťastie celého ľudstva nie je hodné jedinej slzy dieťaťa...

Zlo je v podstate zámerna obsahov. Zlo je nazývať humanizmom ono „humanitárne bombardovanie“, ten novodobý významový kalk, ktorý má korene v dávnej revolučnej minulosti, keď Britániou platení boruči využili ťažkú situáciu, popravili kráľa Ľudovíta XVI. a Máriu Antoinettu a s nimi kňazov, rehoľníkov i státisíce prostých veriacich. Od tých čias sa „humanitárne“ vraždilo po celej Európe, ale aj v Mexiku a inde. Republikánske prevraty prebehli aj v islamských krajinách, takže pán humanista akosi mešká v reflexii dejinných udalostí. Ani genocída Arménov nezostala kdesi mimo pojmu humanizmu, tobôž svetové vojny, ktoré už stiahli do hrobu nie státisíce, ale milióny životov.

Ak teda reflektujeme besnenie minulého a súdobého humanizmu, ktorý objavil zlo v kresťanskej ortodoxii a ak priamo neiniciuje a nesponzoruje vraždenie kresťanov na Blízkom a Strednom Východe, tak sa iba pasívne humanitárne na jeho agóniu pozerá - potom sa nám podoby dobra a zla predsa len vybaví v inom svetle. O to viac je zarážajúce, koľko celkom milých a hlbavých kresťanov nevidí veľký rozdiel medzi kresťanstvom a humanizmom a ochotne vhadzuje do volebnej urny lístky v prospech politických subjektov, ktoré sú napospol dedičmi Francúzskej revolúcie a ak sa aj nazývajú konzervatívne, nehovoriac už o tzv. neokonzervatívnych, „konzervujú“ iba výsledky minulých ťažení proti Bohu a Cirkvi, hoci si tento paradox - pripúšťam - vo svojej navíte ani nemusia uvedomiť...

Zo skicára Andreja Mišanka

Návrat k dobru

Americký spisovateľ Edward Belamy napísal v roku 1888 utopistický román Pohľad späť v originále Looking Backward. V podstate ide o zaujímavý, kvázi rozprávkový príbeh o sociálnom šťastí a lepšom živote. Hlavný hrdina románu, mladý Bostončan, upadne do hypnotického spánku, z ktorého sa prebudí až o stotrinásť rokov. Za ten dlhý čas sa všetko naokolo zmenilo. Zmenili sa ľudia, podmienky, spoločnosť, práca, život, len on sa zobudil taký, aký pred sto trinástimi rokmi zaspal. Ale svet jeho mladosti bol už nenávratne preč.

Na začiatku Pôstneho obdobia pred Veľkou nocou v našich chrámoch zaznelo starodávne hebrejské posolstvo: Afar a tá veť, afar ta šúb - Pamätaj, že si prach a na prach sa obrátiš.

Kľúčovým slovom tohto starého biblického posolstva je hebrejské slovo šúb. Znamená obrátenie alebo návrat. Myslí sa pritom na návrat zatúlaného a strateného dieťaťa späť domov, návrat k otcovi, ako nám to zjavuje najkrajší biblický príbeh pokánia v podobenstve O márnotrattnom synovi. Hoci slová pokánia a obrátenie nepatria dnes medzi obľúbené, zaujímavé a prítlačivé termíny, v ponímaní návratu majú významný obsah. Myslím tým v kontexte návratu človeka k starej múdrosti a tradičným hodnotám, ktoré ľudia zmierujú, spájajú a zjednocujú.

V jubilejnom roku 2000 povedal pápež Ján Pavol II. na Sinaji, že si celkom dobre nevie predstaviť budovanie moderných spoločností bez toho, aby sa v nich neuplatňovali Božie zákony. Preto v širšom slova zmysle je obrátenie alebo návrat istou výzvou pre národy, aby svoje spoločenstvá a štátne útvary budovali na princípoch lásky, spoločného dobra, solidarity, pokoja, vzájomnej spolupráci, čo sú v podstate univerzálne hodnoty, aj hodnoty evanjelia. V užšom slova zmysle tieto slová

znamenajú cestu hlbšieho poznania seba. Čiže človeka, ktorý ťažko pochopí zmysel svojho bytia, ak ho neprenikne zmyslom pre duchovnosť a lásku, poznanie a pravdu, spravodlivosť a odpustenie, morálku a svedomie.

Ťažko možno nesúhlasit' so slovami o tom, že dnes sme omnoho informovanejší ako minulé generácie, ale sme aj lepší? Pravdepodobne sme vzdelanejší ako ľudia pred desaťročiami, ale sme aj múdrejší? Sme oveľa flexibilnejší, ale sme aj otvorenejší pre dobro

a odolnejší voči zlu? Možno sme aj bohatší a majetnejší ako naši rodičia a starí rodičia, ale sme aj šťastnejší? Odpoveď nech zaznie v našom srdci.

Staroveký grécky nápis na Apolónovom chráme v Delfách: gnóthi seautón - poznaj sám seba, dostáva v pokání a obrátení nový rozmer. Je v ňom aktuálna výzva pôstnej doby: buď lepší! To je, byť sám sebou v hĺbke múdrosti srdca. Asi to mal na mysli svätý František z Assisi keď povedal: „Nestačí zmeniť zákony, treba zmeniť srdcia.“

Beh času nášho života nezastavíme. Môžeme si ho však s vďakou vychutnávať a jeden druhému spríjemňovať. Pre niektorých sa v utorku skončil čas fašiangov a na Polcovú stredu prijali pozvanie pre obnovu duše k Veľkej noci. Pre iných bude čas fašiangov, konzumu a zábavy pokračovať ďalej. A sú aj takí, ktorí už ani veľmi nevedia, že nastal nejaký pôstny čas pre vďaku, stíšenie, polepšenie, nápravu zlého a konanie dobra. Taká už je občianska spoločnosť, v ktorej cirkevné normy sú vecou slobody, chcenia a kresťanskej zrelosti. Teda o to vzánejšie.

Milí priatelia, na tohtoročnej pôstnej ceste k Veľkej noci vám želim veľa zážitkov z ľudskej dobroty i krásnych prekvapení v duši pri objavovaní dobra v srdci.

ŠTEFAN KOVÁČ ADAMOV

Ján Čarnogurský pozyva

Zhromaždenie občanov proti základni NATO na Slovensku má určené miesto aj čas. Uskutoční sa vo štvrtok 12. marca od 17.00 hod na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave. Z Košíc sme zatiaľ nedostali informácie o tamojšom zhromaždení, preto ho zatiaľ neuvádzam.

Zhromaždenie sa bude konať pod heslom Nechceme základne NATO na Slovensku. Je ohlásené na Miestnom úrade Bratislava Staré Mesto a tým sú splnené zákonné požiadavky na jeho uskutočnenie. Pre vyslanie verejného signálu, že nechceme základne NATO na Slovensku je najvyšší čas. Práve v týchto dňoch ohlásil minister obrany Glváč, že na Slovensku už vojaci NATO sú a pripravujú cvičenie. Pokiaľ by išlo len o cvičenie, prosím. Ale aby sa nestalo, že jedno cvičenie bude nadväzovať na druhé a vojakov NATO tu budeme mať trvale. Posielajte toto oznámenie aj na iné sociálne siete a rozširujte ho ako sa len dá. Nech nás bude na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave 12. marca čím viac. Inak sa môže stať, že sa ocitneme vo vojne a ani sa nenazdáme.

Pre tých, ktorí by chceli zorganizovať samostatné verejné zhromaždenie proti základni NATO, uvádzam vzor ohlásenia na miestny úrad, mesta či mestskej časti. Vybudkované údaje doplňte podľa miestnych pomerov.

Podľa § 5 zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve oznamujem, že dňa od hodiny (s predpokladom ukončenia do hod) chcem/chceme usporiadať zhromaždenie občanov proti umiestneniu vojenskej základne NATO na území Slovenska. Zhromaždenie sa uskutoční na Predpokladám/me, že zhromaždenia sa zúčastní asi osôb. Na mieste zhromaždenia bude usporiadateľ/ov a budú označení bielou páskou na ľavom ramene. Kontaktné údaje zvoľavateľa :XY, nar., rodné číslo.....Trvale bytom Telefón..... Dňa Podpis

Svätá Alžbeta Uhorská, zvaná aj svätá Alžbeta Durínska, narodená roku 1207 v Bratislave alebo v Sárospataku, významne ovplyvnila európske dejiny. Ako dcéra uhorského kráľa Ondreja II. bola v detstvom veku vydatá za durínskeho landgrófa Ludovíta, no do európskych dejín sa nezapísala ako vládkyňa, ale práve preto, že sa svojho trónu po manželovej smrti zriekla. Pretože bola plná Krista, bola plná i dobroty, ktorá sa prejavovala najmä v jej láske a pomoci chudobným. Správa o zbožnej princeznej, ktorá umrela ako 24 ročná pravdepodobne na následky tvrdej askézy nariadenej Konradom z Marburgu, sa šírila rýchlo po celom kontinente. Štyri roky po smrti ju svätorečil pápež Gregor IX. Osobitný význam má aj pre nás, pretože v osobe uhorskej princeznej z rodu Arpádovcov sa spája pozemská moc s mocou Božou, nadpozemskou. Svätej Alžbete je zasvätených mnoho kostolov aj na Slovensku, spomeňme predovšetkým Dóm svätej Alžbety v Košiciach. Keď sa so šíriacim ateizmom a desakralizáciou sveta zabudlo na postavy veľkých stredovekých svätých, Alžbetu znovu objavuje významná filozofka, konvertitka zo židovstva a rehoľná sestra karmelitánskeho rádu Edita Steinová (1891-1942). E. Steinová prednáša o tejto veľkej uhorskej a nemeckej svätici vo Viedni roku 1931. Text tejto prednášky vám prinášame. Ctihodná sestra a geniálna filozofka Edita Steinová bola po mučeníckej smrti v koncentračnom tábore Osvienčim svätorečená.

Uprostred srdca Nemecka, ustlané v pravej nemeckej krajine, ležia miesta, ktoré si nemecký národ spája so spomienkou na svätú Alžbetu: Wartburg, Eisenach, Marburg. Keď človek stúpa po úzkom chodníčku pomedzi jedle čnejúce do výšok ponad Durínsky les alebo keď sa rozhlíadne z tichého vrcholu na fúbeznú kopce a rozľahlé zelené lesy, naraz sa pred ním prebudí celá nemecká rozprávková romantika: človek má pocit, že milované, dôverne známe postavy z rozprávok nášho detstva vystúpia z lesných húštin navôkol a oslovia nás alebo že sa na okraji lesa vynorí svadobný sprievod z obrazu Ludwiga Richtera a prechádzajúc lesnými čistinami sa pohne našim smerom. A keď stojíme celkom na vrchole, na múroch a vežiach hradu Wartburg, zdá sa, že to svätica samotná vychádza z brány a zostupuje do údolia - asi tak, ako si ju predstavoval maliar Moritz von Schwind na nástenných maľbách hradu alebo ako si predstavujeme stredovekú šľachticňu: jemnú, plavú a modrookú, citlivú a cnotnú. Roztvára svoj plášť zvinutý do uzlika v náručí a zo studenej maľby vystupuje zázrak ruží. Omnoho viac sa však donedávna o nej vo všeobecnosti ani nevedelo: len o zázraku ruží a ešte o tom, čo si nepochopiteľným spôsobom vytrpela od krutého Konrada z Marburgu. Svätá Alžbeta je jedna z mála svätíc, ktorej úcta sa zachovala aj mimo Cirkvi. Ale čo vie ubohý nemecký národ o svojich skutočných dejinách a čo vie o svätosti?

Pocestný sa obráti do vnútra hradu. Nahliadne do sály, kde sa odohral slávny zápas Minnesängrov a pripomenie si Richarda

Wagnera. A potom vyhľadá ako najväčšiu pamätihodnosť Lutherovu izbu a s údivom si prezrie atramentovú škvŕnu na stene pamätajúcu na boj reformátorov so zlovestným nepriateľom. Práve cez Wartburg vedie trhlina, ktorá už vyše štyri storočia rozdeľuje nemecký národ. Ale čo vie dnešný návštevník o skutočnej svätej Alžbete? A čo vie o Božích skutkoch

EDITA STEINOVÁ

Alžbeta Durínska

Prirodzenosť a nadprirodzenosť pri formovaní svätej osobnosti

vykonaných v skrytosti v ľudskej duši?

I.

Súčasný suchopárny výklad dejín načisto zničil romantizmus rytierstva a rozprávok. Odsunul nabok deklamovanú Schillerovu Pannu Orleánsku a ukázal nám Jeanne d'Arc ako dieťa prírody so svojim galským dôvtipom, ako prirodzenú a svojráznu mladú ženu. No zároveň však potlačil jej nebeské poslanie. A takto sa nám predkladá aj nový obraz svätej Alžbety. Čiernovlasé, tmavooké a snedé v tvári bolo dieťa, čo viezli v striebornej kolíske a prepychom kráľovskom kočiari z uhorského kráľovského hradu do ďalekého Durínska. Tak cudzoročno pôsobilo medzi svojimi nemeckými spoločníčkami, tak zvláštne pre svoj vonkajší vzhľad a ešte cudzoročnejšie pre neuhášanú žiaru srdca, ktorá zasiahla všetky dvorné dámy. Jej otca, kráľa Ondreja Druhého, si musíme predstavovať ako hrdého a prchkého muža, čo sa v niekoľkých povstaniach snažil zhodiť z trónu svojho brata a ktorý po bratovej smrti uchvátil moc. Hrdý a horkorkvný bol tiež rod vojvodov z Merana a kráľovnej Gertrúdy, ktorá z neho pochádzala. Takýto spôsob myslenia bol prirodzeným dedičstvom kráľovského dieťaťa, čo mohlo slobodne a bez prekážok nasledovať pohnutia svojho srdca - tu na Východe, kde milovali slobodný a ničím nerušený pohyb a kde ešte neboli zošňurovaní stiesňujúcim ideálom dvorských manierov a zdržanlivosti ako v západných kniežatstvách Európy. To dieťa mohlo búrlivo prejavovať svoju lásku otcovi, matke i spoločníckam, mohlo naplno vyjadriť náklonnosť ku koňom a psom, mohlo sa plesajúco tešiť z hier a divokého tanca, plnými priehršťami obdarúvať chudobných, pre ktorých už detské srdce bilo horúcou sústrastou. Toto detské srdce sa ešte bude zmietať v divokej bolesti, keď ho raz odtrhnú od všetkých, s ktorými vyrastalo a na ktorých liplo celou svojou bytosťou! Nevieime nič o jeho slzách a útrapách na ďalekej ceste. Zaiste bola malá princezná vrúčne spriaznená so svojou spoločníčkou Gu-

dou, ktorá ju sprevádzala na ceste z vlasti a ktorá ju neskôr sprevádzala i životom. Vďačná a plná dôvery zaiste objímala i vernú ruku rytiera Waltera z Varily, ktorý bol jej ochrancom nielen na tejto ceste, ale i v celom nadchádzajúcom čase. Nežná detská láska ju naplnila taktiež k landgrófovi Hermannovi, ktorý jej vyšiel v ústrety ako druhý otec. Celé jej bohatstvo srdca však

voči svojmu okoliu. Čoraz častejšie a hlasnejšie zneli hlasy ozývajúce sa proti cudzinke. Nepovažovali ju za vhodnú osobu na pozíciu landgrófk. Nevyhovovala ideálu krásy, ktorý oslavovali nemeckí pevc. Neprijala dvorské spôsoby, nechcela svoju reč, svoj pohľad a svoj krok prispôbiť pravidlám zvyklostí. Ešte sa oddávala divokým detským hrám a nestrojené

dzala pod svoju strechu, nakrmila ich, zaodela a postarala sa o nich. Jej prirodzenosť sa počas týchto rokov šťastia rozvinula do najbujnejšieho rozkvetu: jasná radosť, srdciapremáhajúca dobrota a láska - všetko jej bytosti obšťastňovala všetkých okolo a uzmirovala všetky rozpory, čím dokázala urobiť viac, než svojím postavením budúcej panovníčky. Ba teraz ešte väčšmi zodpovedala tomu, čo jej okolie očakávalo od knažnej: milovala, keď sa mohla pre svojho manžela a podľa jeho želania krásliť a na trblietavých oslavách ako z čias landgrófa Hermanna prekvapovať a nadchýnať hosti veľkoleposťou a krásou. A predsa ani vír dvorského života nedokázal zničiť jej dobrotu a milosrdenstvo. Ešte stále v hradnej veži opatrovala bedárov a posilňovala ich pokrmom, nápojom a vľúdny slovom; jej radosť z rozdávania nepoznala hraníc. V časoch núdze a hladu sa bez ohľadu na nevlú dvoranov a osadenstva hradu, a napokon aj podľa svojich panovníckych práv v neprítomnosti manžela, delila s núdnymi o všetky zásoby z landgrófskych komôr. Nechcela roznečovať šomranie a odpor svojho okolia. Raz sa dokonca musel Eudovít vrátiť z krížových výprav domov, aby jeho súhlas Alžbetu uistil. Ale tieto roztržky s ľuďmi z najbližšieho okolia vrhali ťažké tiene na jej cestu jasnú ako slnko, hoci im stále vychádzala v ústrety. S hlbokou bolesťou zakúšala núdzu a biedu chudobných a nie s menším utrpením prežívala i zatvrdnosť srdca a sebeckosť blízkych. Utrpenie prinášal aj stále dlhší čas odlúčenia od jej milovaného manžela, ktorého si vojna a politika povolali do diaľok. Okolo manžela sa krútil jej zmysel života a všetko snaženie, pri ňom stála a s ním cítila všetko pozemské šťastie. Vášnivá nadmiera jej manželskej lásky sa prejavila, keď sa dozvedela, že Eudovít padol v krížovej výprave: omráčená bolesťou klesla na zem.

spoločníčky z ľudu jej boli milšie než mladé slečny z rytierskych rodov, čo prešli výchovou hofmajsterky. Prejavovala až nekniežaciu náklonnosť k otrhanej žobrači. A čo bolo najhoršie - Alžbeta bola zbožnou kostolnou myšou, a tak sa dvoraniam obávali, že ak by sa stala paňou zeme, nastane koniec okázalým dvorským zábavám vo Wartburgu. Kým bol landgróf Hermann nažive, držal nad ňou ochrannú ruku. Ctižiadostivý mocipán so svedomím poškvŕneným mnohými násilnosťami, ktorých sa dopustil a ktorý napokon zomrel v cirkevnej kliatbe temnou smrťou, chcel dôverovať prosbám svätého dieťaťa.

Keď zomrel, odpor proti Alžbete ešte zosilnel a landgrófk patrila k tým, čo si priali nevhodný zväzok (779/780) rozpustiť a mladú cudzinku poslať naspäť do Uhorska alebo ju strčiť do niektorého z kláštorov. Bola to pre Alžbetu zrejme najtrpkšia skúška, keď jej švagriná Agnes oznámila ako jasný a všeobecne známy fakt, že Eudovít si ju už viac nechce vziať za ženu. Chvíľu ešte úpela v mukách neistoty. Až potom prelomil mladý landgróf svoje mlčanie. Nechal ostatných dohovoriť, ale sám zostal neoblomlý. Napokon, čo mohli vedieť o skrytých pokladoch tohto čistého a žeravého srdca, ako ho poznal on sám? Akú váhu mala oproti tomuto vnútornému bohatstvu bežná krása a zvyky, radosť z pozlátka, z lesku a vonkajší prepych? Razantným rozhodnutím urobil Eudovít všetkým intrigám koniec. Zosobášili sa. Úplné životné šťastie v manželskej láske a vernosti a čoskoro i v radosť materinského života naplnilo Alžbetu a nadmieru jej vynahrádilo roky strádania, samoty a poníženia.

Ešte raz mohla Alžbeta v dôvere v dôveru svojho manžela a posilnená vlastnou láskou, slobodne nasledovať hlas srdca: napriek zemským zvyklostiam sedela na manželovej strane za stolom, cválajúc na koni ho sprevádzala na cestách, rozdávala poklady a svojich miláčikov, chudobných, privá-

Oddávala sa plne nevyhnutnosti až do takej miery, ako to len bolo možné, keď odpredávala odchádzajúceho manžela dokonca až za hranice kniežatstva, hoci očakávala narodenie tretieho dieťaťa. Ako len musela nariekať bezradná od bolesti a blúdiť hradnými sieňami a komnatami, keď k nej dorazila správa o smrti. A teraz? Teraz má čierny vdovský závoj navždy prikrýť jej mladé životné šťastie? Bude jej nastávajúci život posvätený len vyprahnutou žalosťou? V žiadnom prípade! Mladá vdova s tromi deťmi - najmladšie práve prišlo na svet - opustila Wartburg, vyhnaná nepochopiteľnou bezcitnosťou bratov zosnulého, alebo, ako sa dnes mnohí domnievajú, opustila hrad na základe svojho slobodného rozhodnutia. Márne búchala v Eisenachu na brány tých, ktorým tak často preukazovala dobrodenie. Netručlila však, keď blúdila po uliciach a napokon sa vyčerpaná zrútila v stodole hostinca. S rozjasnenou tvárou zaspievala vo františkánskom kostole Tedeum. Alžbeta, durínska landgrófk, umrela. Alžbeta, terciárka rádu svätého Františka, sestra chudobného z Assisi, začala blažený život svätej chudoby.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

VITRÍNA

Vitrína.
Už nie vidín,
lež vecí z vidna skutoč-
ných.
Prvý raz laptop vidím.
Za plnú útoč kníh.
Vôbec nie panoptikum.

Nie sú to kurióza.
A predsa
sú i zázračné.
Matnicou tiene lozia,
snímané na mračne
v pôvabne vďačnom
šmyku.
Rotačka páru nemá,
čo chrlí
hrubé noviny.
A v Gurku svätá Ema
mudruje o iných
Emách, čo majú mamu.

Nuž, oči,
už len žmúrte,
dajte hre správnu vinetu.
Letisko vo Frankfurte
s kaplnkou na dni výletu
vyvedie raz-dva z mamu.

POKOJ
A VÍNO

Úžas a nádych
z krajiny,
ktorá i cudzia je ti blízka.
Sčúšené srdce
ticho výska
a provokuje lavíny.

Vysokohorské dediny
sťa orlie hniezda
na skaliskách.
V kotlinách
mestá trasoviska
ustanovizní dejinných.

Pokoj a víno v Sittene
navodzujú
už vďakyzdanie.
Sankt Moritz
morénou je v rane
pre srdce prerozcítené.

SVOJIM
V KROKU

Koruhva v predvoji.
A česť a sláva.
Chorváti
predkročili naše zámery.
Tu voľná voľba
chvojou šťastia máva.
Obraz
nech nevypadne z kamery.

TEOFIL KLAS

Archimedovské
kruhy

Z prelomových rokov

Blahoželáme
ako svojim v kroku.
V pamäti
chováme si spolok An-
dričov
a jeho métu viery
prevysokú.
Isteže,
s jeho mierou hrdličou.
Čo viaže,
nie sú excesy a heslá,
lež postat' našich duší
v úzkom dedičstve.
V nej vlastne
naša minulosť sa niesla,
a daj Boh,
nech sa ďalej v reči skvie.

KATHOLIKENTAG
Katholikentag v Karlsruhe.
Poživeň
na úrodné roky.
Do konca dní.

Sväté.
I nezvládnuté v dúhe.
Hlad po pravde.
I nehlboký, i poriadny.

Nakrojiš pizzu.
Hrôzu zvatriš:
Čo chcete s Čechmi,
vojnu vari?
Rozhodit' svet?
My pribili sme nevraž
na kríž,
vravíš, no slabo sa ti darí
dokrojiť viet.

Národ,
čo do dvoch vojen búril,
aj vidiny sa dnes už ľaká?
Bodaj by tak!

Och, nie sme
v cirkoráme Kuríl.
Nič nesilí ťa na vojaka,
svojvládnny vták!

OCH,
BADEN-BADEN

Toto tu nie je hra.
Bizarná je to súhra.
Kto život neprehrá,
aj zhodu náhod uhrá.
Sen v Baden-Badene,
perute v Karlsruhe.
Pre žriedlo nájdené
sa nenamočím v struhe.

Kasíno pamätá
Dostojevského hráča.
Ruletu nadsвета
však neroztáča.

SAOPAULSKÉ
ŠALOM

La,
kóšer strava počas letu,
nočného letu
nad Atlantikom.
A ustavičná
v stojí modlitba.
Ako sa svedčí na rabína.

Dumám si
pieseň nerozpretú
dáždnikom
ponad suché hranty kóm
a hútam, či tie lety boli
dva,
či jeden.
(Vypál', karabína!)

V Sao Paule kloním
hlavu:
Šalom!
Rabín
sa vďačným Šalom od-
pláca.
Po celý let
sme neprevraveli,
no teraz vzdávame si úctu.

Pri krokoch
priletovou halou
je

poklona už sviežo do-
máca.
Povznáša nad paralely,
kladie ich uvážlivo
tucet k tuctu.

V CUDZINE
ZAČERSTVA
„Som eslovaco.“
Isteže,
nie si pupkom sveta,
no nik ťa uznať neodmieta
za veľkou mláskou.

Pobodrí závaž,
s akou ťa registrujú inde.
A kontakt
uvážlivo vyjde.
V rozpakoch najtiaž.

Ó, bývaš s Čechom,
kolegom
z kongresovej grupy?
Príchyl' tu do arény vstúpi
vzájomným echom.

Aj po rozkroji
si s každým súdnym bratom
v bratstve.

Si svoj,
no v obapolnom raste
nič nerozbrojí.

Kridla sú zjavne
v pravde tie najistejšie
svoje.

Chcú ťa niešť,
nie biť na rozbroje,
láskou v nich mávne.

BRAZÍLIA
Červená,
železitá pôda.
Červené vody po daždi.
A oči zvláštne podráždi
červená tlač,
keď farbu dodá
katolíckemu kongresu.

Chatrče -

hniezda lastovičie
na ubolených úbočiach.
Na slnku na zrak útočia
saopaulské slumy,
živé biče.
Zas do pekla sen odnesú.

Revolučné je tuná tvárne.
Za hriechy
volá do zbroje.
A pripomína kôrovie
po kukurici zo sušiarne.
Drevnaté meče
šarvancov.

No mementom je
nezabúdať,
že sme len tak-tak prežili.
Tu zrkadlo je pre živých.
Žiaľ, ešte dost'
je brancov, chúďat,
čo blčia vervou sarančou.

VŠAK, BAŤKO
ARCHIMEDES?

Magické kruhy na dlani.
Mámivé Syrakúzy.
Metamorfózy v hľadaní
očarovanej múzy.

Pergamenové uznanie.
Moderná katedrála.
Predstavy poposúvané
do koordinát Grála.

Univerzálne kontúry
a personálne tváre.
Koho už diplom ohúri,
keď poznanie je jaré?

Za svetom hľadaj človeka.
Veľa má na svedomí.

Aj tamto:
nie súc podenka,
sám svoje plány lomí.

Niektu ti slnce zacláňa?
Tône sa v práci nedes.
Je to len chladná zábrana,
však, baťko Archimedes?

Začiatkom júna 1997 mi zazvonil telefón. Manželka Ivana Krajčíčka mi oznámila smutnú novinu: Ivan zomrel. Prosila ma, aby som požiadal otca Hlinku, či by ho nepochoval. S Ivanom sme ho neraz navštívili u saleziánov na Miletičke. Hlinka súhlasil, ale počas pohrebu šokoval prítomných, keď namiesto Krajčíček povedal Krajčí. Neskôr sa priznal priateľovi Julovi Binderovi, že má problémy s pamäťou.

Letnú dovolenku trávil u Höllerovcov neďaleko Kolína nad Rýnom. Pani Höllerová spomína: „Raz sme otca Hlinku požiadali, aby nám prečítal kus textu. Po poslednej vete sa vážne zamyslel: 'Hm. Dobrý autor, dobre to napísal.' Nespoznal vlastný text. Prehovorili sme ho, aby šiel k lekárovi. Diagnóza znela: Alzheimer.“ Po návrate sa mu priťažilo. Sám sa vybral do ružinovskej nemocnice. Priateľ Július Binder ho tam našiel v zúboženom stave. Bol na izbe s bezdomovcami, ktorí ho terorizovali. Binder zašiel za profesorom Karolom Virsikom, ktorý intervenoval u riaditeľa nemocnice. Hlinku preložili na inú izbu. Jeho stav sa už zvrátil nepodarilo. Júliusovi Binderovi to nešlo do hlavy: „Bolo to neuveriteľné. 18. januára 2005 prišiel do nemocnice po vlastných nohách? po dvoch týždňoch ho odtiaľ odviezli. Vzdelanec svetového formátu, ktorý plynule prechádzal z jedného jazyka do druhého, odrazu povedal len niekoľko slov.“ Prudký telesný a duševný úpadok vzbudil u viacerých Hlinkových obdivovateľov podozrenie, že sa tu udialo niečo nekalého. Najprv ho hospitalizovali na geriatrickej v Podunajských Biskupiciach a odtiaľ previezli do zariadenia pre dlhodobých chorých v Prievoze. Od 24. októbra 2007 bol v hospici v Trenčíne, kde 26. marca 2011 zomrel.

ŠTASTNÁ ZÁMENA

Antonovi rodičia žili v osade Škripov. Na jar sa chlapi rozpáchli do sveta za robotou. Z toho, čo priniesli na jeseň domov, žili ich rodiny celý rok. Antonov otec si v roku 1924 otvoril obchod v Považskej Bystrici. Lepšie situované rodiny posielali deti do gymnázia. Mama Hlinková oslovila riaditeľa školy: „Pán riaditeľ, aj my chceme dať nášho Tonička do gymnázia.“

„Škoda peňazí, neučí sa!“ odvrkol riaditeľ. To isté povedal aj dekan Štefan Bergendi, ktorý sľúbil, že napíše odporúčanie pre Antonovho brata Adolfa. Hlinkovcom prišiel list od saleziánov: „Martin Hlinka sa má dostaviť na prijímacie skúšky.“ Martina však v rodine nemali.

„Ocko, to je pre mňa. Pán farár nevedel, že sa volám Anton,“ povedal Tonko a šiel. Keď ho prijali, rodičia sa pochválili pánovi dekanovi, že Tonko ide do Šaštína.

„To je tento?“ vypleštil oči Bergendi. „Ale veď ja som to nepísal o ňom.“

„Vy ste napísali meno Martin, ale my sme si mysleli, že to bude Anton, keď Martina nemáme.“

„Život v šaštínskom gymnázium ma celkom zmenil,“ zaspomínal si otec Hlinka. „Vstávalo sa o pol šiestej ráno. Nasledovala hodina povinného štúdia.“

Každý deň boli bohoslužby a po raňajkách domáce práce. Od ôsmej do dvanástej bola škola, po obede hry a po nich štúdium. O dvanásatej večera, po nej polhodinová pauza a večerné modlitby. Do piateho ročníka gymnázia postupovali tí, čo hodlali vstúpiť do saleziánskej rehole. Poslali nás do noviciátu v Svätom Beňadiku. Začiatkom povstania prišli do Beňadiku.

dika partizáni. Potom ich vystriedali Nemci. Vyučovanie pokračovalo, aj keď vojaci z našej študovne riadili delá, ktoré ostreľovali druhý breh Hrona. Nemčinu nás učil nemecký profesor v uniforme.“

Pred prelomením frontu ušli študenti do Šaštína. Do Beňadiku sa vrátili až v júni po vojne. Hlinka maturoval na trnavskom gymnázium a potom zamieril ako pedagogický praktikant do gymnázia v Šaštíne.

PÉTÉPÁK A UTEČENEC

V roku 1949 vtrhla bezpečnosť do českých kláštorov. V pivniciach „našla“ zbrane, čo bol „dôkaz“ o príprave krvavej kontrarevolúcie. Trinásteho apríla zastalo pred šaštínskym internátom šesť autobusov. „V noci z 23. mája nás od-

poručík. Chcel vedieť, aké zbrane mali a koľko tam bolo tankov.“

„Bol som v pracovnom tábore a tam som nijaký tank nevidel,“ vysvetlil Hlinka. „Vojenská technika ma nemohla zaujímať, musel som tvrdo makat, môžem vám však vymenovať všetky silné nemecké slovesá.“ Američania ho prijali do svojich služieb.

V Linzi sa dlho neohrial. Spolu s kňazom Strečanským prešiel načierno do Talianska. Zapísal sa do seminára v Turíne. O dva roky boli v Taliansku voľby. K moci sa tlačili komunisti. Klerici a kňazi sa obliekli do civilu. Poslali ich rečniť do predvolebnej kampane. Anton šiel do Bielly.

„Dajte si pozor na komunistov,“ povedal zhromaždenému davu. „Pekne rozprávajú, ale keď sa

PETER VALO

A šiel v mene Božom

Anton Hlinka (31. 10. 1926 - 26. 3. 2011)

viezli do Podolínca, od polovice júna sme museli budovať Priehradu mládeže,“ spomínal Hlinka. Odtiaľ ho odvelili k „pétépákom“ v Svätej Dobrotivej. Pred Vianocami veliteľ oznámil, že Anton Hlinka dostane desať dní dovolenky. Deň pred odchodom prišiel za ním priateľ zo štúdií: „Keby si sa zriekol dovolenky v prospech Stana, mohli by ho vysvätiť za kňaza.“

„Zmizni!“ skríkol Anton. Keď však zistil, že spolužiak nepochodil u nikoho, sám šiel za kapitánom Ráčkom a poprosil ho, či by miesto neho nemohol ísť na dovolenku priateľ, čo má chorých rodičov.

V marci dostal odkaz od svojho predstaveného Ernesta Macáka, aby si vybavil dovolenku. „Já si pamatuji, jak jste na Vánoce pustil kolegu,“ spomenul si kapitán a namiesto troch dní dovolenky mu napísal päť.

Anton ležal doma na gauči, keď za ním prišiel študent Jano Brichta: „Ernest ti odkazuje, že sa už do tábora nemáš vracat. Čaká ťa v Žiline!“

V Žiline mu Macák oznámil: „Viem, že sa dobre učíš a chceš sa stať kňazom. Pôjdeš do zahraničia!“

Rodičom mal povedať, že si má čosi vybaviť v Šaštíne. Na Záhorí sa ich stretlo do dvadsať. Pašerák ľudí Veľký Jožo ich priviedol k rozvodnenej Morave. Nad divokým prúdom zastal a ustrašene zašepkal: „Je to životu nebezpečné.“

„Jožo, tak ideme, alebo nejdem?“ opýtal sa Anton. Okrem trestu za pokus o prechod hraníc mu hrozil aj paragraf za dezerciu. Keď videl, že z úteku nebude nič, pobral sa nazad. Macákovi odkázal, že sa vracia do lágru. Do tábora sa vrátil o dvadsaťštyri hodín neskôr. Mal šťastie. Službu mal čatár zo Slovenska, ktorý jeho oneskorený príchod utulal. Do lágru prenikla správa, že Brichtovi pri výsluchu vybili zuby. Zakrátko mohli z niekoho vymlátiť aj jeho meno. V noci preliezol dierou v plote. Skrýval sa v Bratislave a v Galante, kde mu domáci navrhli, že by mohol prežiť na doklady človeka, ktorý ilegálne odišiel za hranice. „S cudzím rodným listom som šiel na bratislavskú ZNB. Nahlásil som stratu občianskeho preukazu. Bez problémov mi vydali nový. Z Galanty som sa presťahoval do Piešťan. Do júla som býval u otcovho bratana Alexandra, o čom otec nesmel vedieť.“

V EMIGRÁCIU

V polovici júla sa presunul do Žiliny a začiatkom augusta odcestoval do Prahy, odkiaľ sa vydal k rakúskej hranici. Sprievodcom mu bol skúsený agent, ktorý dobre poznal terén i ľudí. Cez hranicu prešli pešo. Anton si vydýchol až v saleziánskom domove vo Viedni. Na druhý deň pokračoval do Linzu. Vypočúval ho americký

dostanú k moci, mohli by urobiť to, čo u nás,“ a pokračoval v opise väznic a pracovných táborov.

„A ty si odkiaľ?!“ zreval ktosi. „Z Československa,“ odvetil. „Dokáž!!!“ Hlinka sňal z hlavy klobúk a ukázal im štítok s nápisom „Bratislava“. Uverili.

Po skončení štúdia mu predstavený oznámil: „Hlinka, pôjdeš študovať právo a urobíš doktorát!“ Odmietol. „Tak nepôjdeš študovať nič!“ nahneval sa predstavený. „Iba ak by si išiel študovať psychológiu.“ „S radosťou,“ odvetil Anton a s vervou sa vrhol na štúdium.

V Taliansku začínal ako kaplán. Snažil sa rozumieť ľuďom. Priateľovi Jozefovi Ráčkovi neskôr spomínal humornú historku: „Raz začínalo viacero chlapov svedieť slovami: 'Díval som sa na hriechne obrázky.' Keď mi to povedal už desiaty, opýtal som sa, kde sú tie obrázky a vybral sa na to miesto. S mojím autíčkom som zastal pod veľkou reklamou so sporo oblečenou kráskou a potichu som riekol: Panebože, tá sa ti ale vydarila.“

Neskôr ho poslali do Milána, aby sa staral o pastoračiu študentov. Každý piatok cestoval do Švajčiarska, kde žilo veľa Slovákov. V Berne slúžieval omše český farár Jiran. Spolu s Hlinkom ho pozvali na obed do jednej z rodín. Jiran ho predstavil domácim: „Predstavuji vám Mons. Dr. Antona Hlinku, českého kňaza.“

„Pán profesor, vy ste naozaj český kňaz?“ opýtala sa ho dáma.

„Slovenský, milostivá pani,“ odvetil Hlinka a zacítil bolesť v nohe. Potom začul Jiranovo zaspínenie: „Šovinista! Mal chuť kopanec vrátiť. Neskôr bol Jiranovi zaň vdáčný. Bolesť v nohe ho prinútila, aby sa začal viac zaujímať o život krajanov v zahraničí.“

V roku 1968 Hlinka pracoval na knižke K širším obzorom. S nástupom Alexandra Dubčeka prišlo do bývalej ČSSR uvoľnenie. Na pápežskej pláži Palidoro sa stretol s trojicou Slovákov. Keď sa im predstavil, vyhlíkol jeden z nich: „Ja som Gusto Valach. Vy sa so mnou nechcete zoznámiť?“

„O vás je tu priveľký záujem,“ vysvetlil Anton. Vo Vatikáne bol Valach populárny. Rozchýrilo sa, že ho za vieru vyhodili z divadla. Medzi kňazom a hercom vzniklo veľké priateľstvo. Valach sa lúčil slovami: „Keď prídete na Slovensko, u mňa máte dvere vždy otvorené.“

Anton sa pre návštevu vlastnej rodiny rozhodol až 29. júna 1969. Najprv zašiel za Gustom Valachom a až potom pokračoval do Považskej Bystrice. Ubytoval sa u brata Jakuba. Keď rodina chcela, aby odslúžil omšu, museli to oznámiť na ONV.

Operácia Február 1948

Vladimír Čermák:
Operace Únor 1948,
Praha 2010,
vyd. Naše vojsko,
NSBN: 978-80-206-1103-1

Kniha s názvom Operace Únor 1948 si namáhavo a dlho kliešila cestu, kým sa v roku 2012 dostala na pulty kníhkupectiev. Dôvod je jednoduchý a jasný, autor knihy historik Vladimír Čermák rozpracováva totiž hypotézu, že komunistický prevrat v ČSR z Februára 1948 bol dôsledkom medzinárodnej, široko koncipovanej a koordinovanej sionistickej akcie, akéhosi barterového obchodu, v rámci ktorého boli vtedajšiemu ZSSR poskytnuté americké tajomstvá výroby atómovej bomby výmenou za vojenskú a politickú podporu pri vzniku a upevňovaní štátu Izrael.

„Mozgy“ tejto operácie očividne nepôsobili na území ČSR (Slánský, Geminger a Gottwald používali v tom období tajné vysielačky nasmerované na centrálu v Moskve), ale ani J. V. Stalin nebol podľa V. Čermáka pravdepodobne dostatočne informovaný, a preto v dobe kulminácie Februára 1948 poslal do Prahy svojho dôverníka Zorina.

Vladimír Čermák podáva nasledovný „identikit“ mozgov operácie Február 1948: „Išlo o vzdelaných ľudí, schopných (čohokoľvek), vyhýbajúcich sa zjavnému nadbytočnému násiliu a pociťujúcich nenávisť voči Nemcom za to, čo Nemecko spáchalo na ich príbuzných a známych (a schopných tieto emócie využívať). Bol to ľudia schopní konať bez škrupúl, pokiaľ išlo o dosiahnutie stanovených cieľov, ktoré si vytýčili. Ich stratégia však bola založená na princípe riadenia ad hoc, v najlepšom prípade potom na princípe riadenia krátkodobých cieľov, čo korešpondovalo s poznáním, že existujú určité medze, ktoré nešlo ... prekročiť. Toto medzou bola predovšetkým vôľa Stalina.“

Nevyhnutným predpokladom na to, aby bolo možné zabezpečiť vojenskú výzbroj a jej prepravu na územie vznikajúceho štátu Izrael, bolo zaistiť pre KSC prístup k nekontrolovanej moci, teda vytvoriť v ČSR totalitný komunistický štát. Už v dobe pred vznikom štátu Izrael dodávala ČSR výzbroj pre vojenskú sionistickú organizáciu Hagana, čo bolo vo flagrantnom rozpore s medzinárodným právom a rovnalo sa vedeniu tajnej vojny proti vtedajšiemu spojencovi ČSR, a to Veľkej Británii, ktorá od roku 1919 spravovala Palestínu ako svoje mandátne územie a voči ktorej tiež viedla Hagana brutálne teroristické operácie. Ako píše Vladi-

mír Čermák: „Predpokladom získania moci pre túto stranu (t. j. KSC) bolo zablokovanie probritsky orientovaných politikov v českej vláde, ich elimináciu z kontrolných a iných mechanizmov moci.“

V odstránení probritských politikov z vlády ČSR zohrali podstatnú úlohu intrigy prezidenta E. Beneša, čo by vysvetľovalo dezilúziu jeho blízkeho a intimného (myslené v politickom zmysle) súputníka ministra Prokopa Drtinu (na rozdiel od Beneša úprimného a čestného českého vlastenca), vedúcu k jeho pokusu o samovraždu skokom z okna. Nie nadarmo vznikali v časti politickej pofebruárovej emigrácie úvahy typu: „Zradil Beneš vo Februári 1948?“ Týmto emigrantom „nebolo súdené“ vyjadriť sa jasne k meritu veci, t. j. k otázke, v záujme koho na úkor svojho vlastného národa Beneš konal! Do rámca uvedených skutočností zapadá i to, že Jan Masaryk, ktorý bol podľa vlastných vyjadrení sionistom a mal čiastočne židovský pôvod, mohol na rozdiel od iných tzv. demokratických politikov pokračovať vo vláde pod Gottwaldovým vedením. Podľa vlastného vyjadrenia vyhlásil, že „... v tejto vláde si rád zavládne“.

Prokop Drtina napísal o svojej politickej a životnej dráhe zaujímavé a rozsiahle memoáre, ktoré vyšli až po jeho smrti, najprv v samizdate a neskôr v Kanade u Škvoreckovcov. V časti týchto memoárov venovaných prevratu vo Februári 1948 sa vyskytuje viacero, už na prvý pohľad evidentných nekonzistentností, čo vedie historika V. Čermáka k podozreniu, že Drtinove memoáre boli dodatočne cenzurované, pričom dokonca podozrieva z cenzorských zásahov českého židovského novinára Pavla Tigrida, vlastným menom Pavel Schönhofeld, a vyslovuje nádej, že nie je vylúčené, že sa niekedy v budúcnosti objavia pôvodné, necenzurované memoáre.

Zvláštnou a veľmi temnou kapitolou hry síl vo Februárovom prevrate 1948 bolo pôsobenie vtedajšieho amerického veľvyslanca v Prahe L. A. Steinhardta. Ten nastúpil na svoj post v roku 1945, keď mal 53 rokov, a podarilo sa mu v krátkej dobe dramaticky zvýšiť počet pracovníkov diplomatickej misie na sedemdesiat osôb (pred jeho nástupom tam pôsobilo päť radcov a niekoľko tajomníkov) a v konzulárnej sekcii na 55 osôb.

L. A. Steinhardt pochádzal z bohatej židovskej rodiny a po absolutó-

priateľ. Človek z mäsa a krvi, láskavý a dobrý ako maslo, len ho natrieť na chlieb. Až sa čudujem, že niekomu mohol ležať v žalúdku.

Ing. Július Binder, priateľ:

Anton Hlinka nezištné pracoval pre slovenskú vec, pre národ i cirkev. Milióny korún investoval do náboženského vzdelávania Slovákov. Riskoval slobodu spolupracovníkov a veľmi bolestne prežíval obavy o ich slobodu. Mám presné informácie o tom, že kostol na Miletičovej z veľkej miery postavili z prostriedkov, ktoré nezištné venoval Otec Anton. Antonovi Hlinkovi patrí popredné miesto vo hviezdnej zostave Slovenska.

Profesor Milan Ďurica, priateľ, spolubrat:

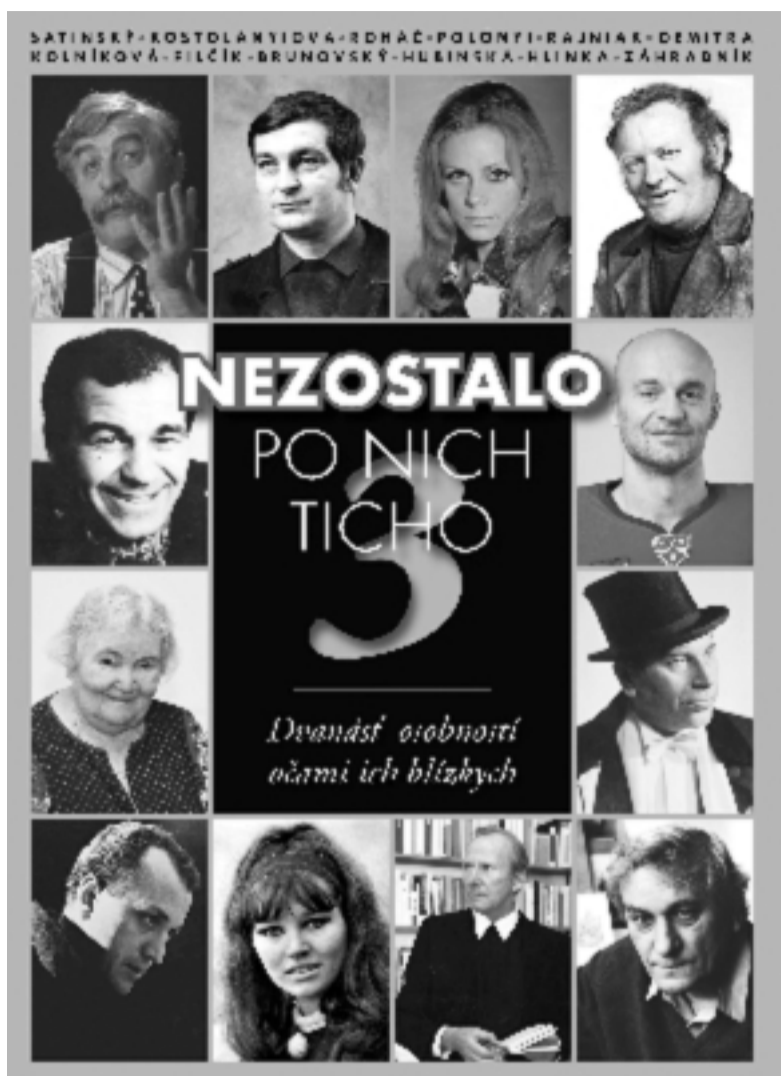
S Tónom Hlinkom sme sa spoznali v roku 1940, keď som prišiel do gymnázia saleziánov v Šaštíne. Neskôr sme sa stretli v Turíne. Dekan fakulty ma poveril vedením filozofického kurzu na Filozofickej fakulte Saleziánskej univerzity pre slovenských študentov, ktorí chceli pokračovať v štúdiu na Teologickej fakulte. Tóno patril medzi tých, ktorí ma najviac obťažovali otázkami. Kým nemal všetko jasné, neprestával sa pypytovať. V roku 1965 sa v americkom vysielači Rádio Slobodná Európa uvoľnilo miesto vedúceho oddelenia náboženských programov pre Slovensko. Po dlhšom uvažovaní sme došli k tomu, že najvhodnejším bude Anton Hlinka. Najprv sa zdráhal: jednak preto, že nemal na takúto činnosť žiadnu špeciálnu prípravu, ale hlavne aj preto, že my saleziáni sa neradi angažujeme v politických veciach, a americké vysielanie pre strednú a východnú Európu bolo súčasťou takzvanej „studenej vojny“. Napokon sa dal presvedčiť. Stal sa vynikajúcim redaktorom nielen v RFE, ale spolupracoval aj s ďalšími dvomi vysielačkami. Dokázal si vytvoriť spravodajskú sieť. Vďaka nej sa k nemu dostal behom niekoľkých hodín takmer každý čin prenasledovania kresťanov na Slovensku a on rozšíril správu o ňom do celého sveta. Len čo sa hranice Slovenska otvorili, bol medzi prvými, ktorí sa vrátili domov a zapojil sa do pastoračnej, ako aj do kultúrnej činnosti. Žiaľ, po očividných úspechoch v širokej verejnosti musel znieť, tak ako jeho najvyšší Majster Ježiš Kristus, že „prišiel medzi svojich, ale svoji ho neprijali“.

Doc. Angela Zentková - vysokoškolská pedagogička, spolupracovníčka:

Bol to skvelý psychológ. Raz sme prišli domov po našom seminári. Musela som ísť otvárať univerzitný ples. Anton si všimol, že som unavená po celodennej organizačnej šichte na seminári. Prišiel ku mne a povedal: „Vieš čo, teš sa na ten ples!“ Poslúchla som ho. Všetko prebehlo skvele. Hlinka bol neprekonateľný optimista. „Keď ťa čaká niečo ťažké, teš sa na to! Strach pomíne a všetko zlé opadne.“ V Košiciach zakaždým v kuse nakrúcal štyri časti Slova do týždňa. Musela to byť riadna drina. Pred odchodom sa vždy pomodlil. Potom stlačil kľučku na dverách so slovami: „Tak v mene Božom!“

Otvoril a šiel.

V týchto dňoch prichádza na knižné pulty tretia kniha dvanástich spomienkových medailónov zo série *Nezostalo po nich ticho*. Esej venovaná Prof. Antonovi Hlinkovi je z tejto knihy.

venskou katolíckou akadémiou usporiadali pri príležitosti jeho sedemdesiatpäťky na Univerzite P. J. Šafárika seminár Prírodné vedy, filozofia a teológia. Angela Zentková spomína: „Začínali sme Hlinkovou prednáškou o svedomí. Ktosi podotkol, že korešponduje s názormi, ktoré v Osservatore Romano uverejnil kardinál Ratzinger.“ Nečudo, veď Hlinka bol jeho veľkým obdivovateľom. Už vtedy sa o ňom vyjadril: „To by bol pápež.“

Ľudia okolo docentky Angely Zenthkovej, ktorá bola predsedníčkou univerzitného senátu UPJŠ, ešte tri roky organizovali semináre za prítomnosti odborníkov zo Slovenska i zahraničia. Úvodným slovom ich vždy otváral profesor Hlinka. Poslednú verejnú omšu spojenú s diskusiou odslúžil na jeseň v septembri 2002 v Považskej Bystrici. Po nej besedoval v preplnenom kine Mier spolu s výrečným športovým komentátorom Gabom Zelenayom. Keď sa jeho zdravotný stav zhoršil, utiahol sa do ústrania. Tu ho navštevoval len úzky kruh priateľov, ktorí mu v prívozskej liečebni usporiadali malú oslavu osemdesiatin. Boli tu Július Binder, Angela Zentková, Mária Kopalová, František Vnuk, Imrich Kružliak a manželia Ráczovci. Už takmer nehovoril, ale videli na ňom, že ho ich blízkosť teší. V pamäti im utkvela jediná jeho veta: „Diabol má zlosť!“

Z Prívozu ho previezli do hospicu v Trenčíne „Na Vianoce 2010 nám pani doktorka Alenka Látalová umožnila navštíviť otca Antona v Trenčíne,“ spomína Jozef Halmo. „Nespoznal nás. Poprosil som sestričku o CD prehrávač a pustil som mu našu spoločnú vianočnú omšu. Pri prvých tónoch sa mu rozjasnila tvár a pri speve začal otvárať ústa. Počas celej omše držal mojej manželke ruku, ako by nám chcel niečo povedať.“

„Hlinka niekedy budil dojem, že vníma, čo sa okolo neho deje,“ hovorí jeho priateľ profesor František Vnuk. „Keď som sa nad ním sklonil, apatická tvár sa mu rozžiarila ako slnko.“

Mesiac pred smrťou ho navštívil Július Binder, ktorý roky obetavo zabezpečoval prostriedky na jeho liečbu. Vtedy už nereagoval na nič. Len pri rozlúčke nemo pohol ústami.

Zádušná svätá omša sa konala 2. apríla 2011 v bratislavskom Dóme svätého Martina. V tom istom čase sa s ním v preplnenom farskom kostole na diaľku lúčili jeho priatelia v Košiciach. Hlinkove ostatky uložili do saleziánskej krypty na Ružinovskom cintoríne v Bratislave.

ANTON HLINKA
V SPOMIENKACH
A PREDSTAVÁCH

Anton Semeš, priateľ, mladší konškolák:

S Hlinkom som sa prvýkrát stretol v roku 1946 v svätobeňadičkom kláštore. Bol to chudý, večne usmiaty mladý muž. Pri bohoslužbách stál ako svieca, ale pri volejbale to bol divoch, ktorý strhol celý mančaft. Keď smečo- val, museli protihráči na sieti zatínať päste, aby im nedochrámal prsty. Videl som ho, keď strihal spiacieho direktora saleziánov Dona Bokora. Nožničkami šibrinkoval tak, aby ho nezobudil. Cez Hlinkovo „holičstvo“ prechádzali predstavení a chovanci kláštora. Výsledkom bol účes „na ježka“. Bola to celosvetová saleziánska móda.

Štefan Olha, televízny dramaturg, spisovateľ a priateľ:

Hlinka mal na Slovensku ohromnú popularitu. Čo do množstva fanúšikov by sme ju mohli porovnať s hociktorou športovou alebo umeleckou hviezdou. Videl som ho raz, v Prešove: ohromne veľké javisko a na ňom on, Anton Hlinka. Sála nabitejšia ako naše ktorékoľvek vypredané hľadisko. Videl som excelentné vystúpenie umelca. Elegancia, bezchybná výslovnosť, gestá široké, zovreté, postoj a chôdza, tempo, mimika, spôsob reči - oslovoval aj toho, kto by hádam o to ani nestál. Bol to koncert. Tam neúčinkoval kazateľ, bol to majster komunikácie. Autor a herec. Učenec, psychológ, novinár, spisovateľ, majster mikrofónu a pódia, pašerák náboženskej literatúry, filozof, vysokoškolský učiteľ, profesor, kňaz, salezián,

I. časť

Z moderných myšlienok, dokazujúcich mieru zmätenia súčasného katolíckeho kresťanstva, je azda najtristnejšou tá, ktorá ústami tzv. „konzervatívov“ na jednej strane vyjadruje ľútosť nad protikresťanskými prechmatmi modernej doby, ako aj spoločenským úpadkom všeobecne a zároveň vysvetľuje túto tendenciu ako niečo čo je spôsobené nedostatkom adekvátneho množstva demokracie v spoločnosti, jej absenciou či upúšťaním od jej „posvätných“ zásad; alebo dokonca, aby zmätok bol dokonalý, ako niečo spôsobené pozostatkom starých nedemokratických návykov.

V myslí kresťana katolíka, ktorý sa dokonca domnieva, že je kresťanom konzervatívnym, sa udomácňuje, s pribúdajúcimi desaťročiami stále trvalejšie, dojímavá a z hľadiska kresťanských dejín vskutku fascinujúca úmera, sumarizujúca vzťah demokracie a kresťanstva do vety: čím viac demokracie - tým viac kresťanstva. Od cirkevných predstaviteľov môžeme často počuť o nutnosti uchovania, prehĺbenia a rozšírenia demokracie, ktorá tak blahodárne pôsobí na Cirkev a kresťanstvo. Koľko nárekov sme si už vypočuli o tom, že všetky ústrky voči kresťanstvu zo strany modernej spoločnosti, majú pôvod v absencii tej „pravej“ demokracie. Ubezpečujú nás, že všadeprítomný rozvrat a anarchia je dôsledkom nerešpektovania demokratických hodnôt a princípov. Ich odhodlanie ordinovať čarovnú pilulku demokracie na každý sociálny, kultúrny či náboženský pupák, zdá sa nepozná únavu.

Neúnavné omielanie tejto mantry prinieslo samozrejme svoje plody. A tak môžeme počuť celé spektrum kresťanských odporcov súčasných degeneratívnych trendov v spoločnosti, ako sa zaklínajú demokraciou, vidiac v nej riešenie problému. Útlak kresťanov je podľa nich spôsobený nedostatkom náboženskej slobody, čiže demokracie. Zavádzanie anomálnych sexuálnych praktík a vzťahov do spoločnosti je podľa nich spôsobené nevypočutím hlasu ľudu, držiteľa cností, čiže nerešpektovaním demokratických zásad. Byrokracia EU je zlá, pretože nedemokratická, atď. Máme tu nacionalistov, čo plačú nad nedostatkom demokracie, konzervatívov domáhajúcich sa väčšej demokracie, monarchistov, republikánov, bojovníkov za tradičnú rodinu, všetko väčšinou skupiny s kresťanským myšlienkovým pozadím. Všetci sú presvedčení, že dôslednou aplikáciou demokratických princípov budú vyriešené problémy dnešných dní, bude porazený byrokratický moloch a v žiare náboženskej slobody rozkvitne, za hlalu gitár, Cirkev, zaplavená konvertitmi; ako si to vysnívali vo veselých a twistujúcich rokoch šesťdesiatych a ako na to od rokov šesťdesiatych máme čakať.

20. storočie býva označované za storočie genocíd. Milióny tiel. Avšak najväčšou genocídou 20. storočia, z metafyzického hľadiska, bola genocída myšlienková. Tá, ktorá dokázala vyhubiť v kresťanských hlavách elementárny obranný pud a identitu. Pomocou rafinovaného sledu manipulácií, revolúcií, vojnových konfliktov a štátneho násillia dokázali katolíkom ich nepriatelia vsugerovať myšlienku, že pojem demokracie je pojmom čisto po-

litickým, nemajúcim žiadne teologické alebo metafyzické pozadie. Že je to, podľa zaužívaného výkladu, len moderná aplikácia starovekej myšlienky, priam odvekej túžby ľudstva, krištáľovo čistej teoretickej úvahy o možnom usporiadaní antickej polis. Aplikácia natoľko neutrálna, že je schopná adaptovať sa vo všetkých spoločnostiach, počnúc anglosaskou, nevynímajúc papuánsku a zahŕňajúca aj potencionálnu spoločnosť marťanskú.

Táto osviežujúca masáž a rekultivácia kresťanských mozgov vyústila u niektorých obzvlášť hojne pre-

Božom a svetskom. Opustením koncepcie neustáleho boja Cirkvi so svojimi nepriateľmi, ako to naznačil sv. Ignác z Loyoly vo svojej dichotómii dvoch zástav, pod ktoré sa zoraďujú ľudia - pod zástavu Ježiša Krista a zástavu diabla. Tertium non datur! „Kto nie je so mnou, je proti mne.“ hovorí nedemokraticky Náš Pán Ježiš Kristus (Lukáš 11, 23).

Demokracia, tento grandiózny podvod, ktorý, odhodiac masku, vyústil do bezškrupulózneho kozmopolitnej oligarchie hédonistických novopohanských zbohatlíkov, prezentovaný v roli garanta kresťanstva!

Vskutku, diabol má zmysel pre humor. Pravda, predovšetkým pre humor na úkor človeka. Na seba už je podstatne háklivejší. Preto beda tomu, kto sa jeho vtipu nesmeje. Beda tomu, kto kráča popri posvätnnej rieke dejín a uvidiac tam ležať posvätnú kravu demokracie, účtivo ju neobide.

Pre kresťana však niet inej voľby ak nechce zaprieť dejiny Cirkvi a kresťanstva. Nič v živote Ježiša Krista, jeho apoštolov, v dejinách Cirkvi a kresťanstva nesvedčí o nejakej demokratickej inšpirácii. Naopak, neomylný hlas autority, hierar-

chie a rádu sprevádzal tieto dejiny od počiatku. Demokracia je rakovinou na tele kresťanstva, neorganickým implantátom, ktorý ničí telo kresťanstva už od 18. storočia. Pre kresťana niet inej voľby: buď bude žiť v pokrytectve a falšovať svoje dejiny, alebo si prizná do očí bijúcu pravdu a vyvodí z nej tie najjednoduchšie závery.

DEMOKRACIA - ANTICKÝ PODVOD

Nezmyselnosť samotného pojmu demokracie snáď ani netreba, hociktorému aspoň trochu súdnemu

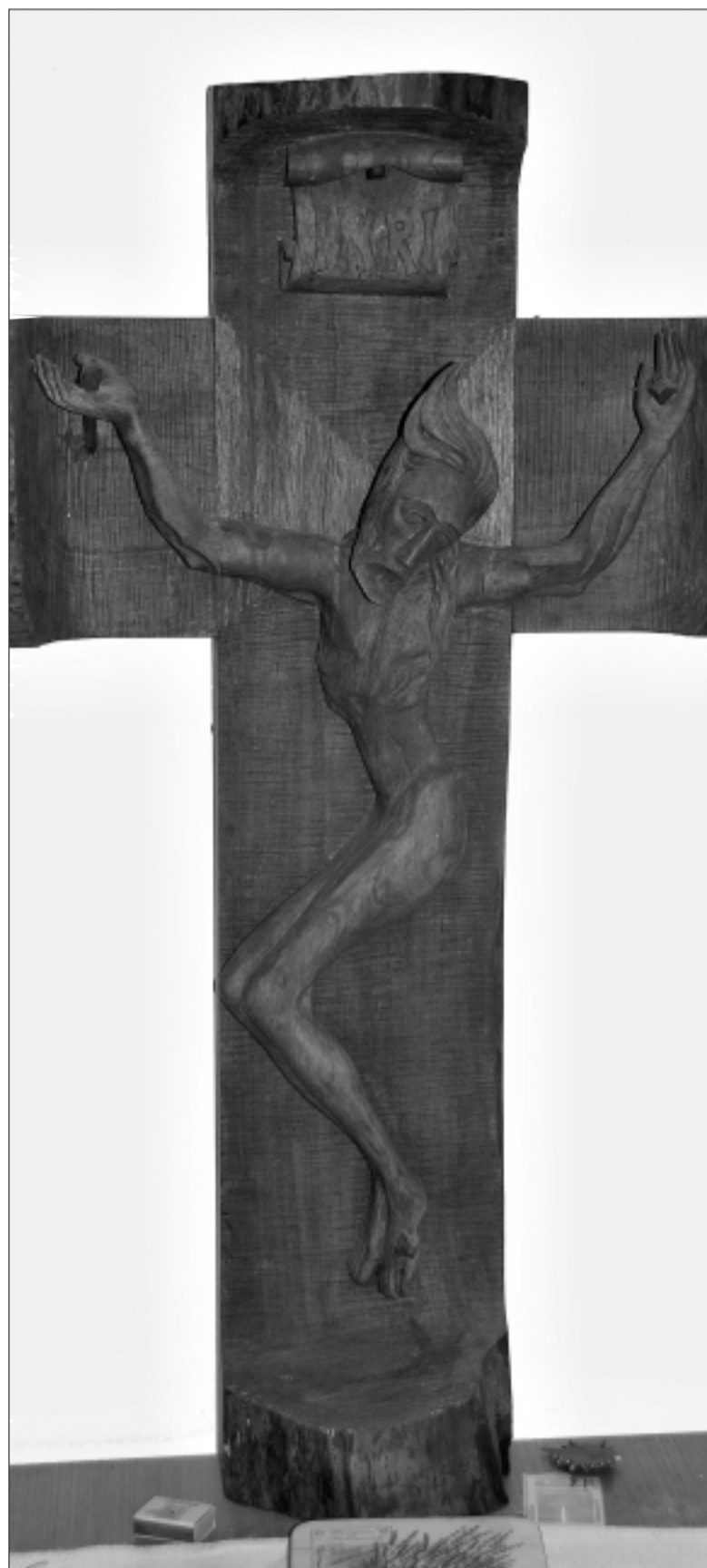
BRANISLAV MICHALKA

Novodobá demokracia ako nástroj na zničenie kresťanstva

orávaných a postrekovaných osobností do zistenia, že kresťanstvu je demokracia priam implicitne vlastná. Týmto úžasným nahrali svojim nepriateľom na zdruvujúci smeč: nie je teda nepriateľ demokracie, ak sa veci majú tak ako bolo povedané, zároveň vlastne aj nepriateľom kresťanstva? A múdrosť bola na svete! Logicky potom väčšina cirkevných a kresťanských dejín, pretože nedemokratických, ocitla sa na trápnom demokratickom indexe, ktorý kombinoval zahanbenie demokratických katolíkov nad svojimi dejinami s úbohú a kľčovitou snahou o lživú apológiu, snažiacu sa sugerovať za každú cenu neexistujúce demokratické prvky v životoch svätcov i celej Cirkvi.

Máme sa teda čudovať, že súčasný katolík nechce poznať skutočné dejiny Cirkvi? Že pre neho takmer doslova začína história Cirkvi pápežmi II. vatikánskeho koncilu alebo v lepšom prípade vianočným prejavom Pia XII. z roku 1944? Nuž a čo by v tej minulosti aj nachádzal, veď bola nedemokratická! Ako by si potom mohol dosadiť úmeru: čím viac demokracie - tým viac kresťanstva, keby uvidel, že v dejinách sveta naprosto evidentne slabne reálny vplyv Cirkvi na život práve s nárastom demokracie?

Že niečo tak elementárne a do očí bijúce ako táto skutočnosť poklesu vplyvu Cirkvi s nástupom demokracie, môže stáť sťa výkričník kresťanom priamo pred nosom bez toho, aby tento jednoduchý fakt boli schopní uvidieť, uchopiť a spracovať, to je svedectvo o dokonalom zmätení a zaslepenosti. Viera, pretože o nič iné nejde, že dobrá demokracia vyše dvoch tisícročí spala, aby sa v 18. storočí zázračne prebudila k väčšej sláve a prosperu kresťanstva, je dôkazom o úplnej strate súdnosti. O strate, ktorá nie je ochotná vidieť 2000 rokov kresťanských dejín a 2000 rokov protikresťanského boja. Je dôkazom totálneho opustenia koncepcie sv. Augustína o dvoch štátoch v dejinách -

človeku, vysvetľovať. Že ľud vládnuť nemôže a to nie preto, že by možno nechcel, alebo že by to nechceli nepriatelia demokracie, ale preto, že to odporuje základným a trvalým danostiam spoločenskej reality vo všetkých obdobiach čo ich len dejiny poznajú, to je niečo tak zřejmé, že sa to nepokúšajú obhajovať ani samotní zástancovia demokracie. Tí sa väčšinou uspokojia s tvrdením, že ten kto vykladá pojem „demokracia“ ako „vládu ľudu“ a následne sa jej aj dovoľáva, ten nechápe čo to demokracia je, pretože pod demokraciou oni rozumejú demokraciu zastupiteľskú. Čiže politický systém kde nevládne priamo ľud, ale ním volení zástupcovia. Nutne sa tu však natíska otázka: prečo sa potom volil pre takýto systém názov „demokracia“? Ak niekde ľud nevládne a z prirodzenosti ani nemôže, načo potom vôbec používať pojem „demokracia“? Prečo sa neuspokojíť s pojmom „politea“, prípadne s iným zabaným pojmom, ako napríklad „res publica“, ak už je pokrokovým pánom monarchia trňom v oku?

Vysvetlenie je mimoriadne prosté. Ľudská povaha vykazuje udivujúcu konštantnosť, okrem iných vecí, aj vo veciach politických a spôsob ako sa dostať k moci, s cieľom zničiť starú vládnucu vrstvu, za pomoci masy ľahko manipulovateľného ľudu, je pozoruhodne starý. Demokracia nevznikla ako výron odvekej túžby antickeho ľudu, ako nás zabezpečovali rôzni pokrokoví súdruhovia, ale ako nástroj na ukojenie politických chůtok určitých jedincov, politických rečníkov a demagógov, ktorí pochopili, že v masách sa skrýva ľahko ovládateľný potenciál moci, vynesujúcej ich na politický Olymp.

Neúprosná realita nám však velí najprv preskúmať samotné pohanské ľudové „masy“ starého Grécka, tohto ideálu osvietenecov a revolucionárov, skôr ako popíšeme mechanizmus demokratického politického kladkostroja. Nikde sa miera podvodu s demokraciou a bezuzdná lož

protikresťanského ohovárania neukáže v takej priesračnej podobe, ako práve tu. Pozrime na tú masu: menšinová skupina slobodných občanov v aténskej polis, ovládajúca masy bezprávnych žien, detí a predovšetkým otrokov, to má byť ten „ľud“, ktorý participuje na vláde. Odhliadnime od evolučnej povery, ktorá v tejto antickej demokracii vidí prvú zoru na úsvite lepšieho veku ľudstva a pozrime sa neskalkeným zrakom na realitu. Kto z nás by chcel žiť v tej antickej demokratickej spoločnosti, kde slobodní tvorili približne 30% obyvateľstva? Masy bezprávnych otrokov, bez ktorých si ani Aristoteles nevedel predstaviť hospodárstvo, kultúru, svet. Zameňme antický pojem „ľud“, čiže elitu ovládajúcu skutočné a bezprávne masy s rovnako veľkou, čo do počtu, stredovekou nobilitou a hľa už tu máme úplne iný obrázok antickej demokracie. Odrazu vidíme, že sme priam hystericky lipli na onom nereálnom pojme „ľud“ v antike, namiesto toho, aby sme videli neúprosnú realitu antickej spoločnosti, ktorý nebol nutným predstupňom vo vývine spoločnosti, ako si to vysnívali marxisti, ale odvekou skutočnosťou tých hore a tých dole. Skutočnosťou vládnucej vrstvy, ktorá chcela byť rovná s vládnymi a nebola žiadnym „ľudom“, pretože ten skutočný ľud, otroci, nielen že nehrali v očiach tzv. „ľudu“ žiadnu rolu ale nemali ani plnú ľudskú hodnotu. Boli, prepýtujem, nástrojom.

Predstavme si, že by sa tento antický demokratický systém, na ktorý sa toľko odvolávali klasici 18. storočia, nad ktorým plesali revolucionári 19. storočia a ktorým sa nechali inšpirovať novopohania storočia dvadsiateho niekto pokúsil zaviesť v dnešnom svete. Nepočuli by sme krik zo všetkých strán o tom, aký šialený despotický systém sa tu zjavil? V 21. storočí, ako radi dokladajú naši milovaní demokrati! A hlavne: porovnajme tento systém so systémom stredovekým. Ak by sme oprávnene prirovnali tzv. antický „ľud“ k stredovekej aristokracii a masu otrokov k mešťanom a poddaným, kto by sa vo svojej naivite odvážil tvrdiť, že antickí otroci v tej slávnej demokracii na tom boli lepšie ako stredoveký poddaní? A ak neboli, tak za akým účelom bol v 18. storočí reinkarnovaný pojem antickej demokracie ako protiklad k stredovekému tmárstvu? Pokiaľ bolo a na základe všetkých dostupných prameňov aj stále je zrejme, že sloboda nás bola v antickej demokracii na oveľa nižšej úrovni, ako v kresťanskej stredovekej spoločnosti, tak aký malo význam vyťahovať starú podvodnícku pohanskú haraburdu na osvietenie spoločnosti?

VÝZNAM TU BOL
DVOJAKÝ:

1.) Práve fakt, že sa jednalo o asociáciu s pohanským myšlienkovým svetom, pôsobil kladne na strojcov a propagátorov novodo-

bej demokracie. Oni totiž boli pohánmi a nenávideli všetko kresťanské, takže predstava znovuzrodenia systému, ktorý by bol pohanského charakteru im pripadala nadmieru lákavá.

2) Demokracia, tak ako sa osvedčila už v antike, bola výborným nástrojom na deštrukciu starých mocenských štruktúr, vrátane Cirkvi a na sebaapredanie rôznych politických dobrodruhov, zbohatlíkov, nelegitímnych šľachtických ľavobočkov, mocensky neukožených druhotriednych právnikov a podobných pozberancov, ktorí by za štandardných okolností zakomplexovane leštili kľučky aristokratických palácov.

Vráťme sa však k demokratickej praxi v antike. Objasníme si najprv niekoľko základných faktov a predovšetkým fakt najhlavnejší, fakt otroctva. Nikdy a nikde, mimo kresťanskú spoločnosť, nebolo počut' o spoločnosti bez otrokov. Po všetky časy sa vznášala nad zemou neodvrátiťelná tara, veliaca používať svojich „blížnych“ ako oduševnené nástroje, ako niečo, čo nemá inú danosť vo svojom živote len byť pracovným nástrojom. Nikto o tom nikdy nezapochyboval v starom svete a ak aj niekto na sekundu áno, tak len aby si v zápätí vyslúžil punc blázna a fantasu. Najväčší duchovia antiky považovali otroctvo za tak nevyhnutné ako dýchanie a ani vo sne by ich nenapadlo ho rušiť. Keď omieľali frázy o slobode, tak mali na mysli slobodu len pre onen „ľud“, čiže pre slobodných občanov. Občan nejakej polis si dokonca ani netrúfol vytrčiť päty zo svojej rodnej viesky, lebo mu hrozilo, že ho totkaj za najbližším kopcom v susednej polis rovno zoberú do chomúta. Každý cudzinec, a myslený bol cudzinec doslova cezpoľný, bol potencionálnym otrokom. Len občania tých štátov, ktoré mali medzi sebou dohodu o neujarmaní do otroctva, sa presúšali hore dole v rámci povolených území.

Kráčame dejinami od Mazopotámie cez Egypt až k Číne, broďme sa pralesmi Afriky či Ázie, čuchnime si k smradu predkolombovskej Ameriky, všade nachádzame to isté: otroctvo tisícov a slobodu nemnohých. Aj po nástupe kresťanstva vidíme víťazné ťaženie islámu a neochvejné otroctvo kráčať v jeho šľapajách. Ak by v 19. storočí kresťanský Európan nezdeptal staré pohanské kultúry v Ázii, tak by sme videli otroctvo nerušené kvitnúť na brehoch Gangy, Jang-c-ťiangy a pri Eufrate. Ako ho tam, koniec koncov, pravdepodobne čoskoro uvidíme znovu v plnej kráse; a zdá sa, že nielen tam. Sloboda, tak ako ju poznáme, sloboda človeka, ktorý má v Božích očiach nezmazateľnú hodnotu bez ohľadu na spoločenské postavenie, to je čisto kresťanský konštrukt, ktorý sa rozvinul v stredoveku naprosto nezávisle na nejakých antickej spoločnosti, predpokladajúcich nehynúce otroctvo nás. Vývoj bol opačný ako nám

ho predkladali obhajcovia demokracie. Nie človek túžil od vekov po slobodnom zriadení, ale kresťanstvo ako myšlienkový svet mu vnuklo vôbec niečo takého, ako je pojem hodnoty človeka a jeho určitej nezávislosti na svetskom zriadení, vyplývajúcej z jeho vzťahu k Bohu a k zástupnej obete Ježiša Krista, potencionálne za všetkých ľudí. Nič také nikde inde nebolo a ak bude kresťanstvo zatlačené späť do katakomb ani nebude.

Toľko k faktu otroctva. Ďalším faktom, s ktorým musíme počítať je neustále sa opakujúca schéma mocenskej výmeny v spoločnosti. Táto schéma má dejinami osvedčenú genézu, neustále sa opakujúcu. Začne sa vždy od rodov, ide sa ku kráľom, následne k aristokracii a oligarchii a späť. Vývoj, v tej ktorej komunite, môže postupovať rôzne, môže sa vrátiť späť, potom zase poskočiť o stupeň vpred, ale v podstate sa vždy, ak odhliadneme od folklórnych malebností a lokálneho čara rôznej proveniencie, vrtí stále dokola. Ľudská duša má svoje hranice. Každá z týchto výmen má svoje spôsoby ako odstrániť predchádzajúcu garnitúru, aby bola uvedená k moci garnitúra nová, hladná po moci a majetku. Jedným z týchto osvedčených spôsobov je aj buntovanie tzv. ľudu za účelom zvýšenia pravdepodobnosti úspechu. Antické buntovanie ľudu rôznymi neuspokojenými predstaviteľmi oligarchie sa nazýva demokraciou.

Ako to už býva v dejinách zvykom, aby zábava neutíchala, musíme podotknúť, že na počiatku aténskej demokracie, čiže demokracie vzorovej pre antiku, stojí tyran Peisistratos. On samozrejme demokratom nebol. Mal šľachtický pôvod a rozhodol sa dostať k moci. Zaštil sa ľuďom a vládol šťastne a úspešne ako samovládca natruc starým rodom a aristokracii. Jeho syn a nástupca Hippias už taký schopný nebol a situácia medzi oligarchami sa počala zahusťovať. Drali sa k moci jeden cez druhého, posielali sa do vyhnanstva i o žitie usilovali, no skrátka pravá antická idyla. A tu sa zjavil Kleistenes, pravý hrdina demokracie, miláčik ľudu. Pochádzal tiež z aristokratického rodu Alkméneovcov, po deduškovi bol vnukom tyrana Kleistena zo Sikyónu a už za Hippiasa sa stal archontom, čiže evidentne nepochádzal z uličiek Pýrea, kde sa tmočila všelijaká remeselnícka spodina. Tento syn ľudu každým párom svojho tela, podplatil veštiareň v Delfách, aby nakázala spartskému kráľovi Kleomenovi I. (nepochybne ďalšiemu úprimnému bojovníkovi za demokraciu) vrátiť tyranu v Aténach. Keď to nevyšlo a stále nebol pri moci, povolal neúspešné povstanie a bol poslaný do vyhnanstva. Konečne v roku 510 p.K. sa dostal k moci a zaviedol onú celým svetom neočakávanú demokraciu. Tá spočívala v tom, že eliminovala moc oligarchie, rozumejme, všetkých oligarchov okrem neho.

Tento milovník slobody ľudu zaviedol okamžite ostrakizmus, podľa ktorého bolo možné vyhnať všetkých slobodných občanov, ktorí sa nestotožnili s demokraciou a kuli proti nej netolerantné intrigy. Čiže: sloboda bola nakoniec len pre tých, čo boli demokratmi. Z tejto sladkej nádoby antickej-demokratickej tolerance sa najviac nabašmal Sokrates, ktorý dostal ako nepriateľ demokracie zodpovednú úlohu od aténskych občanov, demokratov, aby sa napil bolehlavu. Hľa, aký krásny začiatok jednej idey na úsvite európskych dejín. Koľko asociácií a spomienok sa nám pri čítaní o tejto primárnej in-tronizácii našej sladkej demokracie vybaví v myslí. Kto videl počiatok ako by uvidel všetko.

Antická demokracia, tento úchvatný kladkostroj na vyťahova-

nie skrachovaných a neuspokojených oligarchov k výšinám moci stála teda, ako myšlienka, na úsvite novodobej demokracie. Podvod starý, zaslužilý, dejinami okiadzaný a preverený, inšpiroval podvod nový, protikresťanský a na okiadzanie čakajúci. A dnes už aj zbožne okiadzaný, dokonca aj samotnými kresťanmi, ktorý v rámci okiadzania museli zabudnúť na dvetisíc rokov svojich dejín, na Konštantína Veľkého, Justiniána, Karola Veľkého, Ľudovíta Svätého a všetky tie zástupy nedemokratických pápežov, cisárov, kráľov, šľachticov, kňazov, mníchov a svätcov a ich ochotných služobníkov z radov poddaných. Zabudnúť, alebo ešte lepšie skomoliť a poprieť. Najlepšie prehlásiť: všetci boli demokratmi, lebo boli kresťanmi.

LOUIS EVELY

SI TO TY

(úryvok)

„Blahoslavení tichí“ Mt 5,5
nie slabosi a mäkkýše,
ale pevní a vytrvalí,
tí, čo vedia obstáť v protivenstvách
bez toho, aby sa vzdávali,
tí, čo sa vedia zmieriť
a nevybájajú si zlosť na svojom okolí,
tí, čo dokážu čakať,
tí, čo aj vo tme neprestávajú veriť
tomu, čo uvideli za svetla.
Tichý človek je opak rebelanta.
Kým rebelant pri útrapách
lahko ukáže päty,
tichí zotrývajú.
Ľudia s opatrnickou, strnulou filozofiou,
tí sú tiež opakom rebelujúcich,
v jednom sa im však podobajú:
zdúchnu takisto -
i keď z iného dôvodu:
použijú všetko, aby presadili vlastné záujmy,
kým rebelanti majú sklon zničiť všetko,
z čoho nemajú úžitok.
Na strednej ceste medzi nimi stoja tichí,
ktorí si uvedomujú,
že nesmú ísť za každú cenu,
ale spoliehajú na Boha,
počítajú s Ním,
ponechávajú všetko na Neho
a úplne Mu dôverujú.

Preložil Ladislav I. Lajčiak

Kto by chcel prispieť prekladateľovi
na vydanie Evelyho knihy, tu je číslo účtu:
Poštová banka: 0091690368/6500

Na obsadzovaní územia v druhej svetovej vojne v bývalom Sovietskom zväze sa zúčastnili aj dve slovenské divízie. Stalo sa tak hlavne preto, lebo Horthyho Maďarsko sa veľmi rýchlo a masovo aktivizovalo u Hitlera od začiatku jeho nástupu a Slovákom hrozilo, že si svojou činnosťou vykoleduje omnoho väčšie územné nároky, aké získalo po Viedenskej arbitráži v roku 1939. Naši ľahko vyzbrojení vojaci plnili tam poväčšinou len strážnu službu na tratiach, mostoch a cestných komunikáciách. So svojou technikou zasahovali len na menej dôležitých a zraniteľných miestach. Týkalo sa to hlavne záložnej divízie, ktorá pôsobila ku koncu vojny určitý čas aj v Bielorusku.

Na celom území Ukrajiny, Bieloruska i samotného Ruska mali Slováci výhodu, že sa s domácim obyvateľstvom pomerne ľahko dorozumeli, čo o Maďaroch a Nemcoch nemožno povedať. Okrem toho si tamjší ľudia za dvadsať rokov vytrpeli veľa ukrutností zo strany červej moci a vojnové zmeny prežívali s nádejou. Z ich skúseností vieme, že všade pristupovali bezprostredne kontaktne s domácim obyvateľstvom, ba dokonca i s partizánmi, ktorí mali svoje hniezda v okolitých lesoch. Všetci túto svoju činnosť brali ako nutné zlo čo aj bolo vidieť v ich radoch ku koncu vojny. Toto obdobie výrazne ovplyvnilo život mladej dievčiny z oblasti Minska a dáva nám o ňom nasledovné veľavravné a zaujímavé svedectvo, jedinečné na tú dobu. V apríli roku 1909 sa občanom z Krivej na Orave pri d'akovných bohoslužbách za záračnú ochranu obce počas vojny takto vyznala :

„Udalosti, ktoré prežila staršia generácia, narodená na začiatku minulého storočia až doteraz nás utvrdzujú v tom, že osud každého z nás a naše túžby sú jedna vec a skutočnosť po 60-tich i viac rokoch sú úplne na inej strane. Nuž a oni sa odvíjali celkom mimo nášho vedomia a našich predstáv. Boli ovplyvňované medzinárodnými udalosťami, činmi mocných tohoto sveta a my sme sa v nich pohybovali ako ten hmyz po medzi trávy či tnie, ktorého raz niekto prišliapol, alebo odvíjal vietor bez jeho vôle na také miesta o ktorých nemal ani predstavy.

Aj ja som sa tu ocitla takto medzi Vami v Krivej na Orave. Bolo to pred vyše 65 rokmi v roku 1943. Stalo sa tak tiež v dôsledku vojnových udalostí, ktoré veľmi, ba až obdivuhodne ušetrili Vašu dedinu. Neušetrili však mňa, našu rodinu ani krajinu odkiaľ pochádzam...

Narodila som sa ako Mária KONOVODOVÁ a od roku 1944 som Kováčiková. Mój život započal v roku 1923 v juhozápadnej časti Bieloruska v mestečku Jelsk, neďaleko veľkej a dlhej rieky Pripjat'. Na nej sa plavil denne mój otec na dopravnej lodi ako strojvodca a matka pracovala v nemocnici. Najbližšie väčšie a známe mesto je Žitomír.

Starý otec bol dobrým a pracovitým roľníkom. V tridsiatych rokoch v násilných akciách

v boji proti roľníkom ho však odvliekli aj s jeho ženou a našou dobrou starkou na Sibír, kde ona v ťažkých až neľudských podmienkach zahynula. Starký sa po viac ako 12 rokoch vrátil

až z frontom v roku 1945. Tak

Mária Kováčiková - Konovodová

Slovenskí vojaci v Bielorusku a pokračovanie na Slovensku...

isto pochodil v tých časoch mój strýko, ktorý sa kdesi zle vyjadril o židoch.

Potom prišla vojna a my sme sa presťahovali do mesta Mazyr. Museli sme tam mnoho pracovať pre Nemcov. Matka im musela vozit' tovar na koňoch a my ako mladá dievčatá

sme v zimách odpratávali po uliciach i cestách sneh. V susedstve sme mali rodinu, v ktorej bol manžel židovského pôvodu. Mali 8 ročnú dcéru, ktorú Nemci chceli zobrať, no my sme sa pokúšali ju zachrániť. Niekto nás udal a tak zoberali do lágru matku aj mňa. Slovenskí vojaci, ktorí boli v tom čase rozmiestnení v našom kraji nás však poznali, lebo často kupovali od mojej

mamy potraviny. Oslobodili ma zo zajateckého tábora a skrývali ešte viaceré dievčatá v sklade na materiál. Tam nám potajomky nosili jedlo aby sme prežili. Medzi nimi bol aj mój neskorší manžel Ján Kováčik Aj on ma poznal, aj moju

mamu. Od nej často kupoval potraviny pre vojakov. V tomto úsilí nás veľmi podporoval a chránil a nám pomohol slovenský veliteľ Galvánek, rodák z Čadce.

Pri presune slovenského vojska na Slovensko, ma doviezli schovanú

v priestore pod podlahou nákladného auta na mieste ktoré bolo vyhradené pre rezervnú pneumatiku. Autá boli prepravované vlakmi. Potom ma preobliekli do slovenskej vojenskej uniformy a zaradili do nemocničného oddelenia, kde boli ranení a ja som tam pracovala ako pomocná sila a to aj po príchode na Slovensko v nemocnici v Žiline. Tam mi veľmi pomohol Váš rodák Peter Kavčiarik, ktorý v tom čase v Žiline pracoval ako poštár.

On, mój manžel Janko i priatelia mi poradili napisať žiadosť prezidentovi Slovenskej republiky Dr. Jozefovi Tisovi o povolenie pobytu na Slovensku. V krátkom čase som dostala súhlas a v tom čase sme sa aj s Jankom v Žiline aj zosobášili vo farskom kostole. Naša svadba bola jednoduchá a skromná.

Prechod frontu som prežila medzi Vami v Krivej na Orave. Skrývala som sa aj s malým chlapčekom Vladkom v Hornom mlyne v Kepštovej rodine. Nemci nesmeli vedieť, že pochádzam z Bieloruska a potom ani sovietski vojaci a ich dôstojníci. Boli by to považovali za zradu a mohli nás odtransportovať nazpät' do Ruska. Manžel Janko dlho neprichádzal. V tom čase bol naruškovaný do povstania na strednom Slovensku. No aj ja som sa zachránila vďaka božej ochrane našej dediny v Krivej na Orave, kde dožívam a chcem aj zomrieť a byť pochovaná pri boku môjho manžela.

Horšie to bolo s mojimi príbuznými v Bielorusku. Vo vojne padol mój otec i starší brat.

Zahynulo mnoho našich príbuzných, lebo frontové udalosti prechádzali cez našu oblasť dva krát. Z mnohých rodín neostal nikto, alebo iba jeden človek. Z Bieloruských miest a dedín ostala takmer holá pušť. Ja som sa mohla kontaktovať s našimi až po Stalinovej smrti v roku 1953. Do tých čias nevedeli o mne nič a ja o nich tiež. Nesmeli sme o sebe vedieť. Naše stretnutia potom boli veľmi smutné.

Bola som vychovaná v pravoslávnom vierovyznaní. Tak sa aj modlím. My, tak ako aj katolícki veriaci si osobitne úctievame pannu Máriu Bogorodicu / Bohorodičku/. Venujeme jej v našich chrámoch významné miesto v ikonostasoch a Ju zobrazujúce ikony sú tradičnou súčasťou našich príbytkov a kostolov.

Ale pokiaľ som vládala chodiť, vždy, takmer každý deň som navštevovala v našej dedine kaplnku Fatimskej panny Márie, ktorá je aj mojou patrónkou. Tam som sa modlievala, nachádzala som tam pokoj aj viedla tichý rozhovor s Bohom a spomínala na všetkých blízkych v mojej krajine i tu na Slovensku, ktorí už nežijú.

No a tak Jemu aj Vám všetkým, ktorí ste mi vždy akýmkoľvek spôsobom pomáhali veľmi pekne ďakujem za všetko. Za to, že ste mali pochopenie pre mňa, mój osud i moju rodinu.

Vďaka teda Jemu i Vám všetkým!“

V Krivej 5. mája 2005,
prečítané na sviatok
Panny Márie 20. júna 2009
Zapísal: J. Habovštiak

POZNÁMKA:

Mária Kováčiková - Konovodová zomrela v Krivej na Orave 14. Januára 2010 vo veku 87 rokov, kde je aj pochovaná po boku svojho manžela